

Dnr BG 2003-0337

YTTRANDE
2003-09-14

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet Skollag för kvalitet och likvärdighet (SOU 2002:121)

Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna, FUB, överlämnar härmed sitt yttrande över rubricerade betänkande. FUB lämnar synpunkter på de avsnitt som vi bedömer är av störst intresse för elever med utvecklingsstörning.

6.3 Lika tillgång till utbildning

Även omfatta funktionshinder

Barn med funktionshinder diskrimineras dagligen i skolan. Barnombudsmannens årsrapport år 2002 "Många syns inte men finns ändå" visar på att många barn med funktionshinder är utestängda från lektioner i idrott, slöjd och hemkunskap m m. I många skolor är inte undervisningen anpassad så att barnen kan vara med.

FUB anser att bestämmelsen om lika tillgång till utbildning ska förstärkas genom att också omfatta funktionshinder.

8.1 Rektors ansvar

Specialpedagogisk kompetens nödvändig

FUB anser att rektorer inom det offentliga skolväsendet, förutom pedagogisk insikt, även måste ha specialpedagogisk kompetens, d v s kunskap och erfarenhet av utbildning av elever som behöver särskilt stöd som följd av t ex funktionshinder. Detta är viktigt för att garantera en likvärdighet i utbildningen. Den specialpedagogiska kompetensen är absolut nödvändig i samband med utredningar av särskilt stöd samt vid framtagande av åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd.

Rektorer inom den föreslagna grundsärskolan ska även fastställa individuella studieplaner för elever med utvecklingsstörning. FUB menar att en gedigen specialpedagogisk bas med särskild kunskap om utvecklingsstörning är en förutsättning för en korrekt och individuell bedömning av hur en elevs utbildning ska läggas upp. Detta är viktigt mot bakgrund av att elever med utvecklingsstörning utgör en mycket heterogen grupp.

8.2 Lärare

Åldersadekvat grundutbildning viktig

En stor andel lärare inom särskolan, såväl den nuvarande grundsärskolan som träningskolan, är förskollärare eller fritidspedagoger med specialpedagogutbildning.

FUB anser att lärare som undervisar elever med utvecklingsstörning ska ha åldersadekvat grundutbildning. Detta innebär att en lärare som undervisar elever i åldern 7-13 år, i den föreslagna grundsärskolan, ska ha en grundutbildning som motsvarar år 1-7. Lärare i grundsärskolan ska även ha specialpedagogisk kompetens.

12.2 Val av skolenhet inom kommunen

Även "dyra" elever måste få välja skola

FUB anser att det är diskriminerande att möjligheten att välja skola även i fortsättningen begränsas om kommunen anser att eleven kostar för mycket. Valfriheten inskränks ytterligare genom möjligheten för kommunen att flytta en elev, som under skolgången får behov av omfattande stödinsatser på grund av till exempel skada eller allvarlig sjukdom, till en annan skola. Därtill ska enskild förskola, förskoleklass, grundskola och grundsärskola, enligt skollagskommitténs förslag, inte vara skyldig att ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om det skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för skolan.

FUB anser att en elev som har drabbats av en skada eller allvarlig sjukdom måste ha rätt att få gå kvar i sin gamla förskola eller skola i en välbekant och invand miljö. Det ska inte vara möjligt att flytta eleven mot hans/hennes och föräldrarnas uttryckliga vilja. För att förhindra att denna situation uppstår borde rätten till tillstånd och bidrag för att driva en enskild förskola eller skola kopplas till att skolorna måste vara tillgängliga och ha en beredskap att ta emot elever i behov av särskilt stöd.

12.4 Skolskjuts

Koppla skolskjutsen till elevens funktionshinder

FUB anser att bestämmelserna om skolskjuts medför en oacceptabel begränsning av valfriheten för elever med funktionshinder, eftersom rätt till skolskjuts inte finns för de barn som väljer en annan skola än den kommunen anvisar.

FUB anser att rätten till skolskjuts ska vara kopplad till elevens funktionshinder och inte vara beroende av vilken skola barnet går i. En elev som har rätt till skolskjuts på grund av funktionshinder måste ha rätt att behålla sin skjuts även vid val av annan skola och vid växelvis boende.

12.5 Förskolan

Valfriheten i farozonen

FUB ser en fara i att närhets- och valfrihetsprincipen kan komma att sättas ur spel genom möjligheten för kommunen att inrikta särskilda förskolor för till exempel barn som behöver särskilt stöd för sin utveckling.

En avsevärd försämring jämfört med dagens reglering innebär förslaget att enskilda förskolor ska kunna neka att ta emot eller ge fortsatt utbildning åt ett barn, om det skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för förskolan.

Barn med utvecklingsstörning har sedan många år funnits i vanliga barngrupper inom förskolan, ofta med en särskild resursperson som stöd för barnet. Erfarenheterna har i de flesta fall varit goda. Det får inte bli så att kommunerna hänvisar barn med utvecklingsstörning till särskilda förskoleavdelningar på grund av att barnen anses för dyra att gå på den närliggande förskolan. Det förekommer redan idag att föräldrar rekommenderas att placera sitt barn på en särskild förskoleavdelning som inriktat sig på att ta emot barn i behov av särskilt stöd. Kommunen motiverar det med att avdelningen har personal som behärskar t ex ”tecken som stöd” eller att gruppen består av ett mindre antal barn.

Risken finns att detta sätt att koncentrera resurserna ökar i tider med en ansträngd kommunal ekonomi. FUB anser att en reell valmöjlighet alltid måste finnas även för föräldrar som har barn med funktionshinder.

12.8 Grundsärskolan – en ny skolform

Föräldrainflytandet måste utökas

Det är logiskt att den obligatoriska särskolan och gymnasiesärskolan betraktas som skilda skolformer och ges skilda kapitel i en ny skollag.

FUB utgår ifrån att Carlbeck-kommittén, vid sin pågående översyn av utbildningen för personer med utvecklingsstörning, kommer att ta ställning för en permanentning av försöksverksamheten med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång, dvs rätten att välja grundskola eller särskola. Vi anser att den nuvarande inskränkningen vad gäller föräldrarnas inflytande över vilken inriktning inom särskolan som barnet ska gå är oacceptabel och otidsenlig. Den främjar inte ett gott framtida samarbete mellan hem och skola.

Ett närmande mellan de två nivåerna inom den föreslagna grundsärskolan, enligt skollagskommitténs förslag, är ett steg i rätt riktning. Det borde kunna öppna för en större flexibilitet. En förutsättning är att en individuell studieplan, som beskriver vilka mål den enskilda eleven arbetar mot, upprättas. Detta borde göra det möjligt för en och samma elev att samtidigt studera såväl inom de båda inriktningarna inom den föreslagna grundsärskolan som något/några ämnen enligt grundskolans kursplan, då eleven har förutsättningar till det. FUB anser att det är av största vikt att föräldrarna får vara delaktiga i framtagandet av studieplanen och att även föräldrarnas bedömningar ska ligga till grund för innehållet i planen.

Justering av undervisningstiden positiv

FUB anser att det är rimligt att den minsta totala undervisningstiden anges för nio skolår mot bakgrund av att många elever slutar efter årskurs 9. Det är dock viktigt att denna bestämmelse kompletteras med en garanti för att eleven kan få ytterligare ett visst antal timmar under de två frivilliga extra läsår som föreslås, efter skolpliktens upphörande.

Det är positivt att den nuvarande ojämlika skillnaden i undervisningstid mellan
grundsärskolan och träningskolan försvinner, då elever inom den föreslagna grundskolan
kommer att ha samma garanterade undervisningstid oavsett den nivå de studerar på.

Stockholm i september 2003

För Riksförbundet FUB

Anna-Lena Krook
Förbundsordförande

/Eva Borgström
Ombudsman